

Är demokratiseringen i Burma bara en parentes?

Sverige har en lång tradition av att stödja jämlikhet och konfliktlösning i sin utrikes- och biståndspolitik. Nu finns det en möjlighet att använda den kunskap och det engagemang som finns om detta för att aktivt stödja en positiv utveckling i Burma.

Under det senaste året har Sverige ökat sin närvaro i landet genom en ambassadsektion samt deltagit i ett EU-beslut om att stödja landet med nästan 700 miljoner euro under den närmaste sexårsperioden. Frågan är vad det är för land som pengarna ska gå till?

De goda nyheterna som kom som en strid ström från Burma för några år sedan verkar ha stannat upp. Istället för optimistiska prognoser om investeringar och semesterparadis så ser vi nu en militär som klamrar sig kvar vid makten, ett inbördeskrig där striderna förvärras, och ett land där den muslimska minoriteten rohingyas förvägras medborgarskap och lever i fruktan för sina liv. När FN:s speciella sändebud för mänskliga rättigheter nyligen uppmärksammade det sistnämnda så protesterade nationalistiska munkar i Yangon och kallade henne en "hora." Trots att den typen av uttalanden tillåts så minskar yttrandefriheten i landet som helhet. Enligt Freedom House genomgång av politiska och civila rättigheter världen över så var förbättringen som skedde i Burma 2013 bara tillfällig, och landet är nu "inte fritt" i samma utsträckning som till exempel Ryssland, Iran, och Etiopien.

Landet befinner sig, kort sagt, just nu vid ett vägskäl. Det finns dock fortfarande möjligheter att påverka utvecklingen i en positiv riktning, men då behövs en förståelse för de olika utmaningar som finns i Burma och att de hanteras som olika symptom på ett grundläggande problem. På lång sikt gäller det att aktivt arbeta för jämställdhet i landet så att makt, utveckling, och individuella möj-

ligheter inte baseras på etnisk tillhörighet, religion, eller kön.

Det finns tre stora utmaningar för Burma som alla måste hanteras under de kommande månaderna. Den första handlar om diskrimineringen av etniska minoriteter i landet, vilket i första hand betyder att rohingyas precis som andra invånare ska garanteras sina mänskliga rättigheter. Den andra handlar om att få stopp på inbördeskriget, som inte bara innebär lidande i form av strider utan även sexuellt våld och tortyr mot civila samt användande av barnsoldater. Den tredje handlar om att ta fortsatta steg mot demokratiskt styre, vilket innebär att de planerade val senare i år – både för en ändring av konstitutionen samt till parlamentet – blir rättvisa.

Sedan 2012 har våldsamma attacker mot rohingyas i Arakan-staten i västra Burma skapat hundratusentals flyktingar inom och bort från landet. Motsättningarna i området är en kvarleva från tiden av direkt militärstyre 1962-2010. Trots att muslimer och buddhister bevisligen samexisterat i området under många sekel, så beslutade militärregimen att områdes skulle etniskt rensas under 1970-talet. När en ny medborgarlag antogs 1982 så ansågs inte rohingya som en "nationell minoritet" och deras status jämfördes med illegala migranter. Att militären samtidigt också förtryckte buddhistiska rakhine i området har gjort att de sistnämnda nu ser varje försök att hjälpa rohingya som ett angrepp mot dem.

Att etnisk tillhörighet har blivit politiserad är inte unikt för rakhine och rohingya, utan gäller även relationerna mellan Burmaner och övriga minoriteter oavsett religion. Många av dessa har under de senaste decennierna fört både obehäpnad och väpnad kamp för sina rättigheter. Den 12 februari 1947 – ett knappt år före självständigheten – slöts ett avtal i Panglong som delade makten mellan folkgrupperna i det nya landet. Under militärstyret så frångicks dessa principer, och de etniska minoritetsledarna vill se ett Panglong-liknande fredsavtal. Fredsprocessen som pågått i snart

fem år har än så länge inte förhandlat om politiska eftergifter från centralmakten utan enbart handlat om försök att skapa vapenvilor runt om i landet. Samtidigt så har militären fortsatt med offensiver och attacker på civilbefolkningen i de norra Shan- och Kachinstaterna vilket underminerat alla försök att bygga förtroende för en fredsprocess.

Militärens roll är också det stora problemet för den avstannande demokratiseringsprocessen. Enligt konstitutionen som var juntans "avskedspresent" till landet 2008 så utnämner militären 25 % av parlamentet som även i övrigt är fyllt av före detta militärer. Det sistnämnda kommer troligtvis ändra sig om de val som ska hållas senare i år blir åtminstone delvis fria, men militären kommer ändå kunna blockera alla förslag på förändringar i konstitutionen. Man ska heller inte utgå från att den politiska processen kommer att vara oberoende då en tydlig trend redan under det senaste året är begränsningar i yttrandefriheten, framförallt om det är kritik mot President Thein Sein eller militärens agerande.

Burmas demokratisering som såg så lovande ut för två år sedan, när EU och USA avslutade sanktioner och Sverige ökade sitt bistånd till landet, är nu på väg att glida tillbaka in i diktatur.

En positiv utveckling förutsätter att de olika utmaningarna som landet står inför hanteras som en helhet, eftersom fortsatt diskriminering av etniska minoriteter undergräver demokratin samtidigt som fortsatt militärmakt kommer leda till fortsatt inbördeskrig. Sverige och EU har som uttalat mål att bistå Burma på vägen mot demokrati. Det återstår att se om den rösten och kapaciteten används för att förverkliga dessa mål.

*Joakim Kreutz, forskare vid
Utrikespolitiska institutet, Stockholm
och Uppsala Universitet*

*Dr. Maung Zarni,
Burmese dissident in exile & Lecturer
in the Department of Global Health
and Social Medicine, Harvard
University School of Medicine / USA*

*Abul Kalam och Jan Wihlborg,
The Swedish Rohingya
Association, Stockholm.*

Aven publicerad i
globalarkivet.se